

NAV – med blikk på kriminalomsorg

KRIMINALOMSORGEN

Innhold

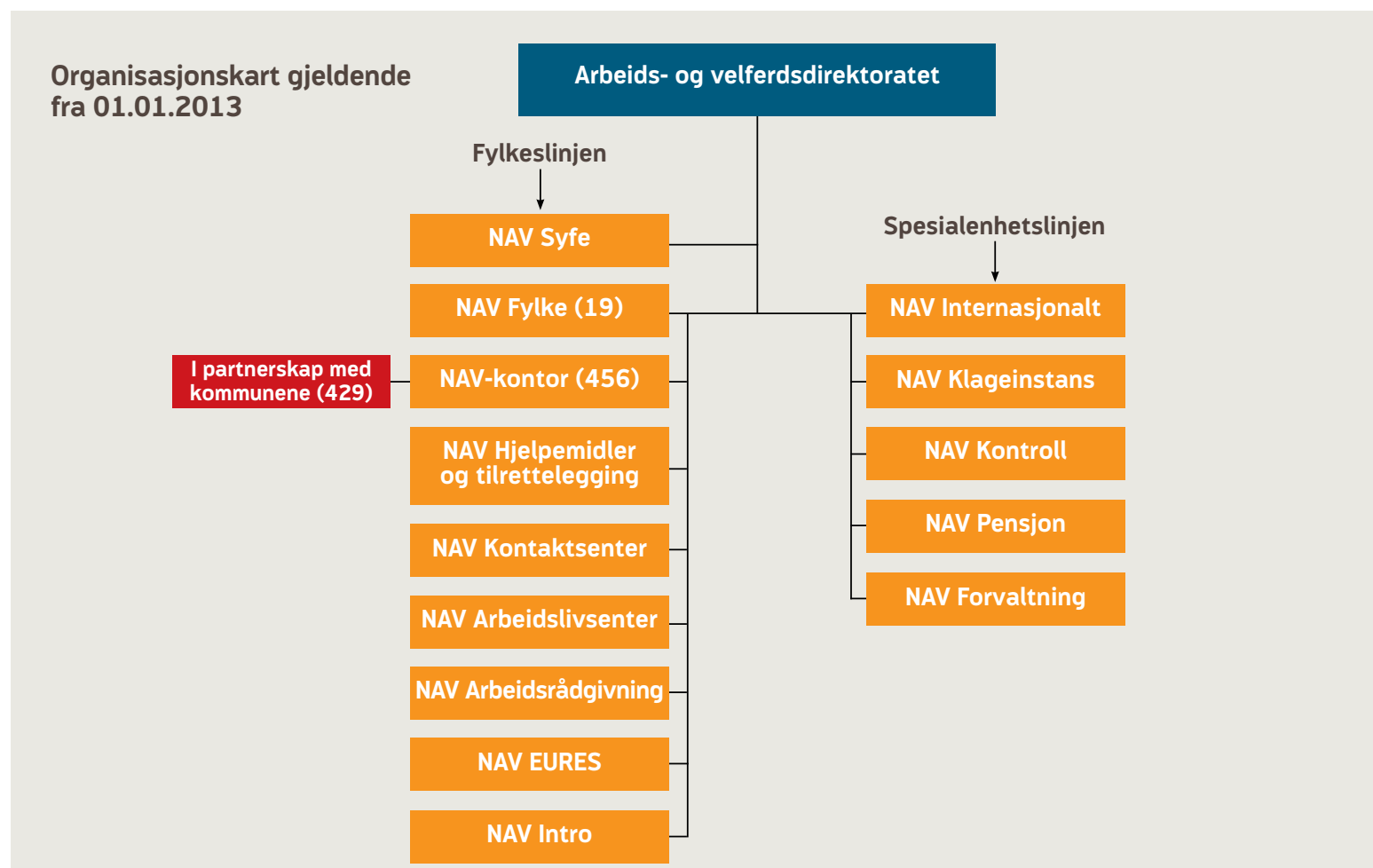
DETTE ER NAV	3	Sanksjoner	17
NAVs oppgaver	3	Søknadsprosessen	17
Arbeids- og velferdsetaten	4	Dagpenger og forholdet til soning av straff	17
NAVs visjon og fem hovedmål	4	Samfunnsstraff og dagpenger	17
NAVs ulike enheter	5	Stønader ved tiltak (individstønad)	17
Oppfølging	6	Beregning og utbetaling stønader ved tiltak	18
Hvordan utøver NAV saksbehandlingen sin?	6	Meldeplikt	18
Veiledningsplikt	6	Lengden på stønadsperioden	18
Taushetsplikt	6	Søknadsprosessen	18
Bruk av tolk	7	Stønader ved tiltak og forholdet til soning av straff	18
KRIMINALOMSORGEN	8	Sykepenges	19
		Egenmelding	19
HVEM I NAV SKAL BISTÅ INNSATTE?	8	Sykmelding	19
		Utbetaling av sykepenges	19
BEHOVSVURDERING, ARBEIDSEVNE- VURDERING OG AKTIVITETSPLAN	10	Aktivitetskrav	19
Arbeids- og velferdsforvaltningsloven (NAV-loven) § 14 a	10	Hvor lenge kan man ha rett til sykepenges?	20
		Søknadsprosessen	20
RETTIGHETER ETTER LOV OM SOSIALE TJENESTER I ARBEIDS- OG VELFERDSFORVALTNINGEN	11	Sykepenges og soning av straff	20
Rettigheter under straffegjennomføring	11	Arbeidsavklaringspenges	20
Økonomisk stønad	11	Søknadsprosessen	21
Opplysning, råd og veiledning, herunder økonomisk rådgivning	12	Arbeidsavklaringspenges og soning av straff	21
Kvalifiseringsprogrammet	12	Uførepensjon	22
Hvem kan delta?	12	Ung ufør	22
Kvalifiseringsprogram og straffegjennomføring	13	Varighet av ytelsen og muligheter for å komme tilbake i arbeid	23
Kvalifiseringsprogrammet og ulike former for straffegjennomføring	13	Søknadsprosess	23
Individuell plan (IP)	14	Uførepensjon under opphold i fengsel	23
Hvilken kommune har ansvaret?	14	Plikt til å sende inn meldekort	23
Rettigheter ved løslatelse	14	Konsekvenser av unnlatt melding	24
Bolig	14	ARBEIDSRETTEDE TILTAK	24
Kvalifiseringsprogrammet	15	Arbeidsrettede tiltak som en del av arbeids og velferdspolitikken	24
Økonomisk stønad	15	Tiltaksarrangører	24
Hvilken kommune har ansvaret?	15	Oversikt over ulike tiltak	25
INNTEKTSSIKRING	15	Deltakelse i tiltak	25
Dagpenger	16	FUNKSJONSHEMMEDE I FENGSEL	26
Stønadsperiodens lengde	16	Formidlingssystemet for hjelpemidler	26
		Regelverk	27
		Tegnspråktolking	27
		Høreapparater	27

DETTE ER NAV

NAVs oppgaver

NAV skal gi mennesker muligheter til arbeid og meningsfull aktivitet, og til økonomisk trygghet. Folketrygden gir det økonomiske grunnlaget for velferdsstaten. Den sørger for at vi har inntekt når vi blir arbeidsledige, syke, uføre og gamle og kompenserer for ekstra utgifter når vi får barn og mens de vokser opp. Sosialhjelp er samfunnets sikkerhetsnett for dem som faller utenfor andre ordninger. Til sammen forvalter NAV mer enn 40 ulike ytelser. Å sørge for at brukernes krav blir behandlet raskt og riktig og at økonomisk støtte blir utbetalt når den skal, er noen av NAVs kjerneoppgaver.

Mange trenger bistand fra NAV i perioder for å komme tilbake til arbeid, for noen må dette gå skrittvis gjennom tiltak og aktiviteter med jobb som mål. Til dette har NAV flere verktøy disponibelt. NAV har en rekke tiltak og virkemidler som kan forebygge at arbeidstakere faller ut av arbeidslivet, og for å gi personer som ønsker å komme inn på arbeidsmarkedet muligheten til det. Mange må nærme seg arbeidslivet skritt for skritt gjennom ulike tiltak og aktiviteter som fører til jobb på lengre sikt.

Arbeids- og velferdsetaten

Arbeids- og velferdsetaten har ansvar for gjennomføringen av

- arbeidsmarkedspolitikken
- trygde- og pensjonspolitikken.

NAV forvalter

- arbeidsmarkedsloven
- folketrygdloven
- arbeids- og velferdsforvaltningsloven (NAV-loven)
- lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen.

NAVs visjon og fem hovedmål

NAVs visjon: **Vi gir mennesker muligheter**

Det handler om å skape muligheter. Likevel står det ”gi” og ikke ”skape”. NAV ”gir” ikke mennesker trygghet, jobb og et godt liv - **NAV gir mennesker en mulighet til å skape det selv.**

NAV gir muligheter gjennom å

- gjøre veien inn i arbeidslivet bredest mulig, og veien ut trangest mulig.
- hjelpe mennesker som har mistet jobben med å finne ny jobb, og de som trenger det vil få veiledning, kurs eller arbeidspraksis.
- gi mennesker muligheter til å leve i økonomisk trygghet og til å forbedre egen livssituasjon, slik at de selv kan ta ansvar for egen økonomi og eget liv.
- gi mennesker som trenger det et høreapparat så de får muligheter for deltakelse.
- gi foreldre barnetrygd, så de kan gi barnet sitt muligheter.
- sørge for at pensjonistene får trygden de har krav på, slik at de får muligheter til et aktivt engasjement i samfunnslivet.

1. Flere i arbeid og aktivitet, færre på stønad

For å motvirke at brukerne blir gående på stønad lenger enn nødvendig, skal NAV tilpasse tjenestene til den enkelte brukeren og følge opp helt til han

eller hun kommer i arbeid eller har fått situasjonen sin endelig avklart. Noen av NAVs brukere har få muligheter til å bli inkludert i arbeidslivet. De skal få bistand slik at de får muligheter for å fungere i dagligliv og samfunn.

2. Et velfungerende arbeidsmarked

NAV skal bidra til verdiskaping i bedriftene og samarbeide konstruktivt for å inkludere flere mennesker i arbeid. Sammen med de spesialiserte delene av NAV skal NAV-kontorene sørge for at arbeidslivet får planmessig, koordinert og enhetlig bistand. Arbeidsgiverne skal oppleve NAV som ett kontaktpunkt uavhengig av hvilken tjeneste de har behov for.

3. Rett tjeneste og stønad til rett tid

NAV skal løse alle oppgaver med høy kvalitet. Brukerne skal sikres god informasjon om sine rettigheter, vedtakene som fattes skal være korrekte og utbetalingene skal skje til rett tid. NAV-kontorene skal arbeide målrettet for å sette i verk riktige tiltak til rett tid ved hjelp av riktige virkemidler. Automatisering av saksbehandlingsprosessene skal bidra til større effektivitet og høyere kvalitet på beregning, fastsettelse og utbetaling av stønad. På denne måten unngår NAV å binde opp unødige personellressurser til administrative aktiviteter.

4. God service tilpasset brukerens forutsetninger og behov

I NAV skal tjenestene tilpasses den enkelte brukeren. Uten et godt samspill mellom NAV og brukeren, vil ikke NAV klare å hjelpe ham eller henne til arbeid eller økt deltakelse i samfunnet. På ytelses- og stønadsområdet setter regelverket klare grenser og stiller krav. Også da skal brukeren møtes med respekt og forståelse.

5. En enhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning

Gjennom partnerskapet mellom stat og kommune ved alle landets NAV-kontorer skal brukerne oppleve en helhetlig arbeids- og velferdsforvaltning, og en innfallsport til de samlede arbeids- og velferdstjenestene stat og kommune tilbyr.

Mange brukere har bare behov for å få fattet vedtak i saken sin og få løpende utbetalingstjenester knyttet til vedtaket. IKT- baserte løsninger, god og brukerrettet informasjon, forenkling av regelverket og gode løsninger for brukerne ved NAV-kontoret, vil gjøre det mulig å redusere bruken av administrative ressurser på slike tjenester.

NAV har også inngått egen avtale med Kriminalomsorgens sentrale forvaltning for og sammen best mulig kunne møte straffedømtes behov, se nærmere om dette på side 9.

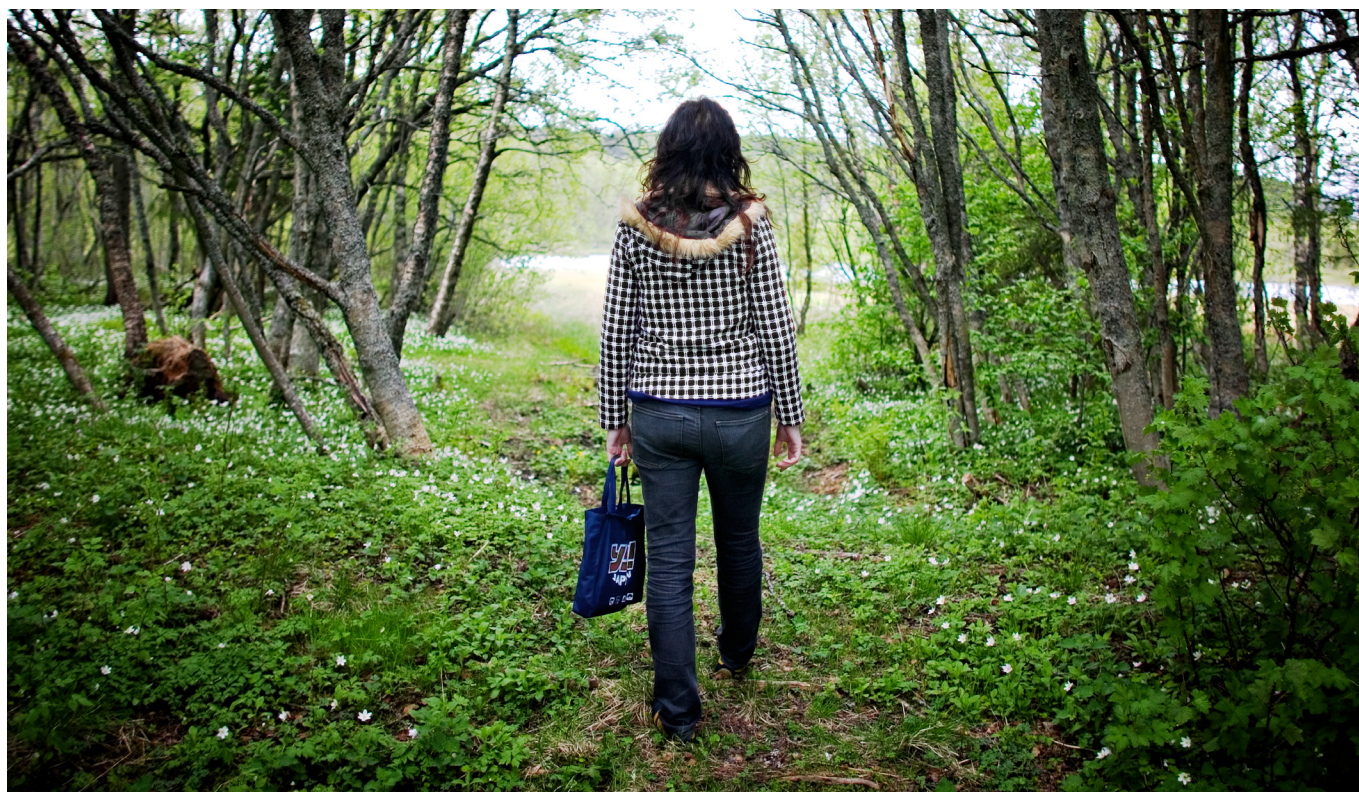
NAVs ulike enheter

NAV-kontoret er den delen av NAV som er mest synlig for folk flest, det er brukernes fysiske møtepunkt med NAV, og inngangsporten til arbeids- og velferdstjenestene i stat og kommune. Det er et NAV-kontor i alle landets kommuner, og i de største byene er det ofte flere NAV-kontor.

Arbeids- og velferdsetaten er til stede med alle sine tjenester, og kommunen er som et minimum representert med følgende tjenester:

- Opplysning, råd og veiledning, herunder økonomisk rådgivning
- Økonomisk stønad
- Midlertidig botilbud
- Individuell plan
- Kvalifiseringsprogram med tilhørende stønad

NAV-loven gir kommunene stor grad av frihet til å bestemme at også andre kommunale oppgaver kan være med. Derfor er blant annet tjenester til

rusmisbrukere eller introduksjonsprogrammet for nyankomne innvandrere en del av mange NAV-kontor. Selv om NAV-kontoret har to eiere – stat og kommune – skal brukerne oppleve NAV-kontoret som en samordnet tjenesteleverandør. Her skal statlige og kommunale tjenester virke sammen til brukernes beste.

NAV-kontoret har tre kjerneoppgaver:

- Å veilede og informere brukere
- Å følge opp individuelle brukere
- Å bistå arbeidsgivere

Når vi omtaler både den statlige og den kommunale delen av NAV, bruker vi betegnelsen **Arbeids- og velferdsforvaltningen**. Den omfatter hele den statlige Arbeids- og velferdsetaten samt de kommunale tjenestene kommunen har lagt inn i det felles NAV-kontoret.

For Arbeids- og velferdsetaten er **nav.no** den viktigste kanalen for informasjonsformidling til brukerne, mange av selvbetjeningstjenestene er tilgjengelig på Internett. Målet er at brukerne i størst mulig grad skal være selvhjulpne ved hjelp av selvbetjeningsløsninger og informasjonen på nav.no. NAV ønsker at brukere som kun har behov for enkle tjenester i størst mulig grad skal klare seg selv, ved hjelp av effektive selvbetjeningstjenester og god informasjon på nav.no.

All selvbetjening på nav.no er samlet under paraplyen "Ditt NAV". Brukerne logger seg inn på Ditt NAV med MinID.

NAV Kontaktsenter besvarer telefonhenvendelser og e-post fra brukere om spørsmål som angår regelverk, saksbehandlingstider og utbetalingsdatoer. For å frigjøre tid til oppfølging av brukerne har NAV valgt å flytte de statlige forvaltningsoppgavene ut av NAV-kontoret og inn i egne

NAV Forvaltningsenheter. De behandler alle krav som settes frem på familie- og arbeidsområdet, og bidrar også til en mer effektiv og enhetlig saksbehandling.

Krav på det sosialpolitiske området behandles på NAV-kontoret.

Oppfølging

Det er et førende prinsipp i NAV at ethvert menneske skal møtes som det unike individet det er. Hver eneste bruker står i en helt spesiell situasjon og har derfor et helt individuelt behov for bistand.

Oppfølgingsmetodikken i NAV setter søkelys på ressurser og muligheter fremfor sykdom og begrensninger. Brukerens vurdering av egen situasjon og egne muligheter danner grunnlaget for vurderingen av hva slags bistand NAV skal gi. Arbeidsevnevurderingen er springbrettet for arbeidsrettet handling.

Oppfølgingsmetodikken brukes ved alle landets NAV-kontorer og sikrer brukerne forutsigbarhet, tydelighet og gjenkjennelighet.

Hvordan utøver NAV saksbehandlingen sin?

Veiledningsplikt

NAV har plikt til å gi veiledning og informasjon om materielle og formelle rettigheter, slik at brukeren skal kunne ivareta sin interesse i saken.

Taushetsplikt

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan vil være pliktig til å hindre at andre får kjennskap til det han eller hun får vite om personlige forhold. Dette innebærer en plikt til både å ivareta taushet og aktivt hindre at opplysningene kommer uvedkommende i hende. Både lov om sosiale tjenester i NAV § 44 og NAV-loven § 7 er strengere enn forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt. Tjenester etter § 44 er behovsbaserte, og det må ofte innhentes opplysninger om økonomi, sosiale forhold, bolig, helse og barn.

Både omfanget av og sensitiviteten i opplysninger som må innhentes gjør at taushetspliktreglene er strengere.

Kriminalomsorgen er pålagt å gi melding til Arbeids- og velferdsetaten om innsettelse i og løslatelse fra fengsel uten hinder av taushetsplikten, jf. folketrygdloven § 21-4.

Bruk av tolk

God kommunikasjon er viktig for å oppnå integrering og mangfold. Språkbarrierer skal ikke hindre personer som har bruk for NAVs tjenester i og få den bistanden de har krav på.

Tolker er et nødvendig virkemiddel for ansatte i NAV. De lokale NAV-kontorene disponerer midler til bruk av tolk. Bruk av tolk skal ta utgangspunkt i behovet for å lette kommunikasjonen mellom

brukerne og medarbeiderne i NAV, og ikke være avhengig av budsjettmidler og tilgjengelighet.

NAV har plikt til å tilby tolk når brukerne viser at de ikke forstår norsk. Det gjelder selv om de har noen med til å hjelpe seg.

Nasjonalt tolkeregister tilbyr oversikt over praktiserende tolker og deres kvalifikasjoner. Målet er at alle som trenger tolk i offentlig sektor skal bruke Nasjonalt tolkeregister for å skaffe seg riktig tolkebistand. NAV-ansatte kan søke etter tolk på www.tolkeportalen.no.

Tolkeportalen er nettstedet til nasjonalt tolkeregister og retter seg mot tolkebrukere i offentlig sektor.

KRIMINALOMSORGEN

Innsatte som gjennomfører varetekt, fengselsstraff og forvaring i fengselsinstitusjon mottar sitt daglige livsopphold fra kriminalomsorgen.

Domfelte som soner straff i friomsorgen bor i sitt eget hjem og mottar ikke livsopphold av kriminalomsorgen. De gjennomfører et visst antall timer straff i friomsorgen som samfunnsstraff, Program mot ruspåvirket kjøring, hjemmesoning med eller uten Elektronisk kontroll, prøveløslatelse med møteplikt i friomsorgen m.m. Dersom kriminalomsorgen og domfelte selv tilrettelegger for at domfelte kan delta i NAVs tiltak i tillegg til gjennomføring av straff i friomsorgen, kan det være mulig å kombinere dette.

HVEM I NAV SKAL BISTÅ INNSATTE?

Fengselet kan utgjøre en arena for motivasjons- og endringsarbeid. De innsatte er tilgjengelig for tjenesteytere, og ofte har de stor motivasjon for å få lagt til rette for løslatelse og god tilbakeføring til samfunnet. Det er derfor viktig å opprette et godt samarbeid med for eksempel NAV-kontor, boligkontor (for de kommunene som har lagt denne tjenesten utenfor NAV-kontoret) og andre aktuelle samarbeidspartnere i god tid før løslatelse.

En del fengsler har egne NAV-veiledere som jobber i fengselet noen dager i uken eller på heltid. NAVs veiledere bistår gjerne betjentene med informasjon.

Det er viktig å planlegge NAVs innsats i god tid, og veien til/tilbake til arbeidslivet bør kanskje være et tema allerede på inntakssamtalen ved soningsstart.

Avklaring når det gjelder NAVs innsats ved behovsvurdering og eventuelt arbeidsevnevurdering og oppfølgingsvedtak kan ta litt tid. Dette er oppfølging som kan gjøres mens den innsatte sitter i fengsel.

Organiseringen av Arbeids- og velferdsforvaltningen tar utgangspunkt i at en person har rett til hjelp i kommunen der han eller hun bor. Personer i institusjon eller fengsel utenfor kommunen og som ikke kan oppsøke sitt lokale NAV-kontor gir dermed spesielle utfordringer.

For å ivareta innsattes behov for bistand undertegnet Arbeids- og velferdsetaten og Kriminalomsorgens sentrale forvaltning i september 2006 en forpliktende samarbeidsavtale på sentralt nivå. Samarbeidet skal legge til rette for at domfelte og varetektsinnsatte skal kunne styrke tilknytningen sin til arbeidsmarkedet, og at den enkeltes rettigheter når det gjelder Arbeids- og velferdsetatens tjenester ivaretas.

Denne avtalen danner grunnlag for avtaler på regionalt og lokalt nivå. Sjekk alltid ut hvilke avtaler som er inngått på ditt arbeidssted.

Med forankring i tilbakeføringsgarantien og samarbeidsavtalen skal NAV yte tjenester til innsatte og domfelte i friomsorgen. Avklaring av oppfølgingsbehov bør kunne gjennomføres mens den enkelte fremdeles er under soning. Det varierer om det finnes egne NAV-veiledere som er tilknyttet det enkelte fengsel, fordi hvert enkelt fylke avgjør hvordan de vil organisere dette arbeidet. Der det

finnes en slik veileder tar man kontakt med denne, hvis ikke må man sammen med den innsatte sørge for å få kontakt med det NAV-kontoret den innsatte skal forholde seg til etter soning. NAV-kontoret den innsatte skal forholde seg til etter løslatelsen bør trekkes med i planleggingsarbeidet så tidlig som mulig. Hvis det er ansatt sosialkonsulent og/eller tilbakeføringskoordinator ved det enkelte fengsel, bør disse selvsagt trekkes inn i dette arbeidet.

Arbeidsrettede tiltak som kan være aktuelle under straffegjennomføring er for eksempel AMO-kurs, eller individuelle tiltak som utdanning eller arbeidspraksis.

Ved bruk av AMO-kurs er det fylket hvor institusjonen eller fengsel er lokalisert som oppretter tilsagn og dekker kostnadene innenfor egne økonomiske rammer.

Individuelle tiltak opprettes i det fylket hvor bruker er hjemmehørende.

NAV-veiledere som jobber i fengsel må uansett ha tett samarbeid med NAV-kontoret i den enkelte innsattes hjemkommune om innvilgelse av tiltak under straffegjennomføring i fengsel. NAV-veileder i fengsel må bistå i den praktiske gjennomføringen av tiltaket, for eksempel ved å finne egnet tiltak/tiltaksarrangør.

NAV består som tidligere beskrevet av både statlige og kommunale tjenester. Siden kommunene utover de lovpålagte tjenestene selv kan velge hvilke kommunale tjenester de for øvrig eventuelt vil legge inn i NAV-kontoret, vil det kunne være store variasjoner fra kommune til kommune. I en kommune er boligarbeid og rusarbeid en del av NAV, i andre kommuner ligger disse tjenestene utenfor NAV-kontoret. Sjekk med den aktuelle kommunen hvilke løsninger som er valgt.

BEHOVSVURDERING, ARBEIDSEVNEVURDERING OG AKTIVITETSPLAN

Arbeids- og velferdsforvaltningsloven (NAV-loven) § 14 a

Alle brukere med behov for arbeidsrettet innsats fra NAV har rett til å få en helhetlig vurdering. NAV-lovens § 14 a gir alle brukere som ønsker eller trenger bistand for å komme i arbeid, rett til behovsvurdering, arbeidsevnevurdering og aktivitetsplan. Oppfølgingsmetodikken i NAV har som mål å følge opp brukere mer individorientert. Behovs- og arbeidsevnevurderinger står sentralt i en rekke inngangsvilkår som NAV skal vurdere. Arbeidsevnen skal vurderes ved flere av Folketrygdens ytelser, for eksempel arbeidsavklaringspenger, og ved det kommunale kvalifiseringsprogrammet. Behovs- og arbeidsevnevurderinger ligger også til grunn for deltakelse i de arbeidsrettede tiltakene.

Behovsvurdering er vurdering av den enkelte brukers bistandsbehov fra NAV. Alle som henvender seg til NAV som trenger eller ønsker bistand rettet mot arbeid og aktivitet har rett til en vurdering av bistandsbehov, mål om arbeid og aktuelle virkemidler.

NAV kan gjøre en behovsvurdering

- i en enkel innledende vurdering eller samtale
- i forbindelse med en presisering av bistandsbehovet knyttet til en aktivitetsplan
- gjennom en arbeidsevnevurdering

Hvis behovsvurderingen viser at brukeren kan ha behov for mer omfattende bistand, skal NAV gjennomføre en arbeidsevnevurdering med en egenvurdering og en ressursprofil.

Arbeidsevnevurdering innebærer en vurdering av den enkeltes evne til å møte de krav som stilles i utførelsen av et arbeid eller deltakelse i dagliglivet.

Egenvurdering er brukerens egen refleksjon av egne muligheter, og ressursprofilen er en systematisk fremstilling av brukerens ressurser og hindringer. Det finnes et skjema for egenvurdering (NAV 30-02.06) som brukeren kan benytte for å vurdere egen arbeidsevne. Det er viktig for brukerens prosess og motivasjon at det er nærhet i tid mellom brukerens vurdering av egen arbeidsevne og videre samhandling og oppfølging fra NAV.

Ressursprofil er den systematiske fremstillingen av en brukers ressurser og hindringer, og skal gi et helhetlig bilde av relevante forhold knyttet til personens arbeidsevne. Ressursprofilen består av seks individforhold og to omgivelserforhold:

Individforhold:

- Arbeidserfaring og praksis
- Utdanning, kompetanse og ferdigheter
- Interesser og fritid
- Personlige muligheter og utfordringer
- Sosiale og materielle forhold
- Helse

Omgivelserforhold:

- Arbeidslivsforhold
- Dagliglivsforhold

Arbeidsevnevurderingen skal gi en helhetlig og treffsikker vurdering av brukerens muligheter sett opp mot brukerens mål om arbeid og aktivitet. Arbeidsevnevurdering er en helhetsvurdering av brukerens samlede ressurser og hindringer sett i relasjon til krav, forventninger og muligheter i omgivelsene (arbeidsliv og dagligliv). Vektingen

av forholdene som kommer frem i ressursprofilen gir grunnlag for å kunne vurdere brukerens arbeidsevne.

Arbeidsevnevurderingen er konklusjonen på ressursprofilen og danner grunnlag for å fatte oppfølgingsvedtak samt grunnlag for vurdering av inngangsvilkår til en rekke virkemidler og ytelser.

En **Aktivitetsplan** er en beskrivelse av hvilke tiltak og aktiviteter som anses nødvendige og hensiktsmessige for å komme fra nåsituasjonen til ønsket tilstand. Planen er en gjensidig avtale som forplikter begge parter og som brukes for å systematisere arbeidet mot målet. Den erstatter ikke individuell plan (IP), og må koordineres med den individuelle planen der brukeren har behov og/eller rettigheter mot begge plantypene. Aktivitetsplanen gir i seg selv ingen rett til virkemidler, tiltak og aktiviteter. Det er ikke et enkeltvedtak og kan dermed ikke påklages. Planen underskrives av begge parter og er dermed bindende.

RETTIGHETER ETTER LOV OM SOSIALE TJENESTER I ARBEIDS- OG VELFERDSFORVALTNINGEN

Utgangspunktet er at det er staten ved kriminalomsorgen som har ansvaret for straffegjennomføring, og for å legge til rette for en god og hensiktsmessig tilbakeføring til samfunnet, i samarbeid med blant annet NAV. Kommunen i NAV skal bidra inn i dette samarbeidet ved å gi tjenester etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (lov om sosiale tjenester i NAV) til de som har behov for det under straffegjennomføring, ved løslatelse og etter endt straffegjennomføring.

Nedenfor følger en oversikt over hvilke tjenester de innsatte kan ha krav på under straffegjennomføring, ved løslatelse og etter endt straffegjennomføring. For nærmere informasjon om de ulike tjenestene, vises det til rundskrivet til lov om sosiale tjenester i NAV.

Rettigheter under straffegjennomføring

Under straffegjennomføring i institusjon er de innsatte sikret kost og losji med videre. Goder som ligger utenfor det som institusjonen har ansvar for å yte, må den enkelte dekke selv av egne midler. Hvis en person som oppholder seg i institusjon søker om stønad til livsopphold, må NAV-kontoret vurdere søknad med sikte på hvilke utgifter han eller hun eventuelt må ha hjelp til å dekke.

Økonomisk stønad

Økonomisk stønad er hjemlet i lov om sosiale tjenester i NAV §§ 18 og 19.

- Sosialhjelp er velferdsstatens siste økonomiske sikkerhetsnett. Den skal sikre at alle har tilstrekkelige midler til livsopphold.
- Med "livsopphold" menes blant annet mat og drikke, klær og sko, husholdnings- og hygieneartikler, TV-lisens, fritidsaktiviteter, reiseutgifter, boutgifter, strøm og oppvarming, forsikring, innbo og utstyr.
- Den som ikke kan sørge for livsoppholdet sitt gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad.
- Stønaden bør ta sikte på å gjøre vedkommende økonomisk selvhjulpen.
- De som oppfyller vilkårene for stønad, har krav på økonomisk stønad etter individuell vurdering.
- Sosialhjelp skal være en subsidiær yttelse. Dette innebærer at den enkelte først må utnytte alle andre muligheter før man kan få sosialhjelp, for eksempel gjennom arbeid, trygd, arv eller bankinnskudd.
- NAV-kontoret kan kreve at søkeren selger eiendeler av en viss verdi hvis disse ikke er nødvendige for søkerens livsopphold. Dette kan være hytte, bil, båt, campingvogn eller motorsykkel.

- Økonomisk stønad er en skjønnsmessig ytelse. Alle søkere har krav på en individuell vurdering av behovet for hjelp.
- Selv om vilkårene for stønad til livsopphold etter lovens § 18 ikke er tilstede, kan det ytes stønad i særlige tilfeller etter lovens § 19.

Personer under soning kan for eksempel ha krav på å få dekket

- boutgifter for å hindre at boligen går tapt mens man gjennomfører straff. Dette er særlig aktuelt ved soning av kort varighet.
- utgifter til klær, hygieneartikler eller andre utgifter som ligger i livsoppholdsbegrepet hvis dette er nødvendig for den enkeltes livsopphold og ikke dekkes av institusjonen eller kriminalomsorgen.

Opplysning, råd og veiledning, herunder økonomisk rådgivning

Opplysning, råd og veiledning er en av kjerneoppgavene i NAV-kontoret. Tjenesten er hjemlet i lov om sosiale tjenester i NAV § 17. Hensikten med tjenesten er å løse eksisterende sosiale problemer, og å forebygge at slike problemer oppstår. Retten til tjenesten er derfor uavhengig av om den som søker råd og veiledning allerede er kommet i en vanskelig situasjon, eller søker eller mottar andre tjenester fra NAV.

Plikten til å gi opplysning, råd og veiledning har nær sammenheng med lovens formål. Tjenesten skal styrke den enkeltes mulighet for å mestre egen livssituasjon, og baseres på aktiv involvering og deltakelse. NAV-kontoret skal vurdere hvilke råd og veiledningsbehov den enkelte har, og tilpasse tjenesten ut fra dette. Hjelp til selvhjelp er et grunnleggende prinsipp for tjenestens innhold.

Tjenesten omfatter også økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning. Har man gjeld og får vanskeligheter med å betale den, eller har problemer med å disponere pengene slik at de strekker til, er det viktig å søke hjelp i tide. Hensikten med økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning er å hjelpe slik at den enkelte blir i stand til å styre økonomien sin selv.

Alle kommuner skal ha et tilfredsstillende tilbud om råd og veiledning til personer med økonomiske problemer. Rådgivningen vil variere avhengig av hvilke behov den enkelte har. Det kan for eksempel være hjelp til å disponere pengene slik at det ikke oppstår betalingsvanskeligheter, som igjen kan føre til sosiale problemer.

Personer under soning har krav på opplysning, råd og veiledning på lik linje med resten av befolkningen.

Kvalifiseringsprogrammet

Kvalifiseringsprogrammet er en del av satsingen for å bekjempe fattigdom. Målet med programmet er å forsterke innsatsen overfor personer som er eller kan bli avhengige av sosialstønad over lengre tid. Det skal bidra til at flere i målgruppen kvalifiserer seg til og kommer ut i arbeid gjennom tettere og mer forpliktende bistand og oppfølging.

Å delta i kvalifiseringsprogram gir rett til kvalifiseringsstønad. Stønaden skal sikre deltakere en forutsigbar og stabil økonomi. Stønaden er skattepliktig.

Hvem kan delta?

Personer i yrkesaktiv alder som har vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne og ingen eller svært begrensede ytelser til livsopphold kan ha rett til deltakelse i programmet. NAV må foreta en skjønnsmessig vurdering av om han eller hun vil kunne ha nytte av deltakelse. Programmet forutsetter motiverte deltakere, og deltakelse er ingen lovfestet plikt.

Kvalifiseringsprogram og straffegjennomføring

Hovedregelen er at en person under soning ikke har rett til kvalifiseringsprogram. Programdeltakelse på fulltid, målsetting om arbeid og inntekt i form av kvalifiseringsstønad er ikke forenlig med rammene som gis for ordinær straffegjennomføring i institusjon.

I visse tilfeller kan en domfelt likevel ha rett til kvalifiseringsprogram selv om vedkommende er under straffegjennomføring. Forutsetningene er at personen oppfyller inngangsvilkårene for kvalifiseringsprogram og at soningen ikke er til hinder for deltagelse i program i regi av NAV-kontoret som har ansvaret for å yte tjenester til vedkommende, jf. § 3 om oppholdskommunens ansvar. Unntaket er begrunnet i at NAV-kontoret skal bidra til den enkeltes rehabilitering med tanke på en best mulig overgang til lokalsamfunnet.

Kriminalomsorgen har ulike former for straffegjennomføring, og noen av dem er forenlige med deltagelse i kvalifiseringsprogram. NAV-kontoret må foreta en konkret vurdering av om forutsetningene for deltagelse i kvalifiseringsprogram under straffegjennomføring er tilstede i hvert enkelt tilfelle.

Kvalifiseringsprogrammet og ulike former for straffegjennomføring

- Innsatte i fengsel kan få innvilget kvalifiseringsprogram hvis soningsperioden er av kortere varighet enn seks måneder, eller det er seks måneder eller mindre igjen til endt soning. Programmet kan da iverksettes umiddelbart etter løslatelse, jf. § 31. Alle forberedelser, som førstegangsamtale, gjennomføring av arbeidsevnevurdering, utforming av programinnholdet og utarbeidelse av individuell plan, kan utføres mens deltakeren er under soning.

- Tilsvarende som for innsatte i fengsel gjelder personer som utholder særreaksjon under tvungent psykisk helsevern og tvungen omsorg eller forvaring, som behandling i institusjon.
- Kvalifiseringsprogrammet kan innvilges til innsatte i fengsel som har frigang til arbeid eller skole på dagtid. Det at de kan ha aktiviteter på dagtid utenfor fengslet, gjør det mulig å delta i kvalifiseringsprogram. Forutsetningen er imidlertid at fengslet har en beliggenhet som gjør det mulig for NAV-kontoret som har ansvaret for å gi tjenester til den innsatte, jf. § 3 om oppholdskommunens ansvar, å tilby og å følge opp et program.
- Tilsvarende som for innsatte i fengsel som har frigang til arbeid gjelder personer som soner i overgangsbolig. Innsatte i denne type soning har arbeid eller skoleplass utenfor overgangsboligen, men må for øvrig oppholde seg i boligen.
- Personer som soner i eget hjem, eventuelt med elektronisk kontroll, har rett til kvalifiseringsprogram.
- Personer som avtjener eller skal avtjene samfunnsstraff kan ha rett til kvalifiseringsprogram hvis straffen ikke går ut over deltagelse i programmet.
- Domfelte som har betinget dom eller er prøveløslatt har rett til kvalifiseringsprogram.

Individuell plan (IP)

Individuell plan er blant annet hjemlet i lov om sosiale tjenester i NAV § 28. Alle som har behov for langvarige og koordinerte tjenester har rett til å få utarbeidet en plan som sammenfatter helhetlige vurderinger av behov og virkemidler. Alle som deltar i kvalifiseringsprogram har rett til individuell plan.

Formålet med individuell plan er først og fremst at brukeren skal få et helhetlig, koordinert og individuelt tilpasset tjenestetilbud. Individuell plan kan beskrives både som et verktøy og som en prosess. Den legger til rette for at tjenesteapparatet setter brukeren i sentrum.

Flere instanser er pålagt å utarbeide en individuell plan etter sosial-, velferds- og helselovgivningen, og ansvaret er forankret likelydende i flere lover. Et slikt felles ansvar er begrunnet i at tjenesteytere ikke skal kunne fraskrive seg ansvar før rollefordeling og ansvar for oppfølging er tydelig forankret og avtalt. Et felles ansvar kan dessuten være en god plattform for likeverdigheten i dialogen og samhandlingen. Instansen som en person med rett til individuell plan henvender seg til, har en selvstendig plikt til å sørge for at arbeidet med individuell plan igangsettes. En person skal imidlertid kun ha én individuell plan, så instansen må undersøke om det allerede foreligger en plan, og eventuelt bidra inn i denne.

Personer under soning har rett til individuell plan på lik linje med resten av befolkningen.

Hvilken kommune har ansvaret?

Det er oppholdskommunen forut for innsettelsen som har ansvaret for å yte tjenester etter lov om sosiale tjenester til innsatte under soning. For en utenlandsk borger som er pågrepet og fengslet i Norge, uten å ha tilknytning til landet, er det kommunen der personen ble arrestert som har ansvaret for å yte tjenester til personen under fengselsoppholdet.

Rettigheter ved løslatelse

Utgangspunktet er at det er staten, ved kriminalomsorgen, som har ansvaret for å legge til rette for en god og hensiktsmessig tilbakeføring til samfunnet, i samarbeid med NAV. Kommunen i NAV skal bidra inn i dette samarbeidet. Kartlegging av behov og tilrettelegging av tjenestetilbud i forbindelse med løslatelse bør skje allerede under soning.

Bolig

Å ha en tilfredsstillende bolig er en sentral forutsetning for å skaffe og beholde arbeid, ivareta egen helse, sitt sosiale nettverk og delta i samfunnet. Forskning¹ viser at det skjer en gradvis ekskluderingsprosess som følge av å være bostedsløs. Å skaffe et egnet botilbud tar tid. En innsatt bør etableres i egen bolig ved løslatelse. Det er derfor viktig å begynne prosessen sammen med den innsatte umiddelbart.

De ansatte i fengselet har et ansvar for å kartlegge den innsattes bosituasjon ved ankomst og sammen med den innsatte lage en plan for kontakt og samhandling med NAV eller andre aktuelle aktører.

Av og til kan det ikke unngås at noen løslates fra fengsel uten at egen bolig foreligger. Personen kan da ha krav på midlertidig botilbud etter lovens § 27.

Se for øvrig www.husbanken.no vedrørende lån og tilskudd til bolig og www.boligpanett.no for nærmere orientering.

Kvalifiseringsprogrammet

En person som ikke har krav på kvalifiseringsprogrammet under straffegjennomføring, kan ha krav på det ved løslatelse. Forberedelsene til programmet kan starte allerede under soning, slik at personen kommer i aktivitet med en gang etter endt soning.

Økonomisk stønad

I forbindelse med løslatelse og etablering og etter endt straffegjennomføring, har innsatte krav på økonomisk stønad på lik linje med resten av befolkningen.

Hvilken kommune har ansvaret?

Det er oppholdskommunen forut for soningen som har ansvaret for både å betale for og yte tjenester før løslatelse i forbindelse med løslatelse og etablering, uansett hvor personen bosetter seg. Hvis personen etter fengselsoppholdet bosetter seg i oppholdskommunen forut for soning, fortsetter ansvaret også etter løslatelse og etablering.

Hvis personen bosetter seg i en annen kommune enn oppholdskommunen forut for soningen, overtar den nye kommunen ansvaret for å betale og yte tjenester etter at løslatelsen har funnet sted. Unntaket fra dette er hvis personen bosetter seg i kommunen som fengselet ligger i. Det er da denne nye kommunen som har ansvaret for å yte tjenester, men det kan kreves refusjon av utgiftene fra oppholdskommunen forut for soningen. Refusjonsansvaret kan løpe inntil hjelpebehovet opphører.

INNTAKTSSIKRING

De offentlige velferdsordningene skal gi økonomisk grunntrygghet for personer som på midlertidig eller varig basis ikke kan skaffe seg egen inntekt gjennom arbeid. Folketrygden gir både korttidsytelser til personer i yrkesaktiv alder og mer varig inntektssikring til de som på grunn av alder eller andre årsaker ikke lenger kan delta i yrkeslivet. Folketrygdens ytelser bidrar til at store grupper i befolkningen kan være økonomisk selvhjulpne når arbeidsledighet, svangerskap og fødsel, sykdom, uførhet, alderdom med videre gjør at noen ikke kan forsørge seg selv gjennom lønnet arbeid. Gjennom å kompensere for inntektsbortfall hindrer folketrygden at store grupper i befolkningen mangler inntekt i en overgangsperiode eller på mer varig basis.

Et fellestrekk for korttidsytelsene er at brukeren som regel har hatt arbeidstilknytning. Flere av ytelsene har krav om meldeplikt (dagpenger, stønader ved tiltak og arbeidsavklaringspenger) for å rapportere om man er i tiltak eller har fravær på grunn av sykdom eller andre årsaker.

Folketrygdloven § 3-29 hjemler en del reduksjon av ytelser for innsatte, se også folketrygdloven § 3-28. Dette er bakgrunnen for kriminalomsorgens meldeplikt, se over på side 7 om taushetsplikt.

Nedenfor vil vi gjennomgå ytelsene dagpenger, stønader ved tiltak, sykepenger, arbeidsavklaringspenger og varig uførepensjon nærmere, samt reglene for meldeplikt.

Dagpenger

Dagpenger er en delvis erstatning for tapt arbeidsinntekt. Formålet med dagpenger er å stimulere til å søke og beholde arbeid.

Hovedvilkårene for å få dagpenger er at man

- har fått **redusert arbeidstiden** med minst 50 prosent
- har fått utbetalt arbeidsinntekt på minst 1,5 ganger grunnbeløpet² i siste avsluttede kalenderår (i fjor), eller minst tre ganger folketrygdens grunnbeløp i løpet av de siste tre avsluttede kalenderårene.
- er **reell arbeidssøker**, det vil si at man må
 - være arbeidsfør
 - være tilgjengelig for å ta arbeid eller komme i gang med tiltak
 - som hovedregel kunne ta arbeid hvor som helst i landet
 - som hovedregel være villig til å jobbe fulltid
 - aktivt søke arbeid selv, og holde CV'en oppdatert på nav.no
 - være registrert som arbeidssøker, og sende meldekort hver 14. dag

- som hovedregel bo eller oppholde seg i landet
- som hovedregel ikke være under utdanning

Dagpengene er skattepliktige og utbetales på bakgrunn av innsendt meldekort hver 14. dag. Er meldekortet riktig utfyllt og sendt til rett tid, vil utbetalingen skje seks til tolv dager etter at meldekortet er sendt.

Stønadsperiodens lengde

Stønadsperiodens lengde avhenger av hvor høy arbeidsinntekt man har hatt i kalenderåret før, eller i gjennomsnitt i de tre kalenderårene før man fremmer krav om dagpenger;

- 104 uker ved arbeidsinntekt på minst to ganger folketrygdens grunnbeløp
- 52 uker ved arbeidsinntekt lavere enn to ganger folketrygdens grunnbeløp.

Sanksjoner

Tidsbegrenset bortfall av ytelse:

En dagpengemottaker mister dagpengene i åtte uker hvis han eller hun uten rimelig grunn

- unnlater å søke eller ta imot tilbud om arbeid hvor som helst i landet fra NAV eller arbeidsgiver
- nekter å delta i, eller slutter i arbeidsmarkedstiltak
- sier opp, eller slutter i arbeidet sitt
- blir avskjediget eller sagt opp fra arbeid på grunn av forhold som vedkommende kan bebreides for

Man mister dagpengene i fire uker hvis man uten rimelig grunn unnlater å møte hos NAV etter å ha fått innkalling. Man må dokumentere eventuell sykdom med legeattest.

Søknadsprosessen

Stønads søkeren må først registrere seg som arbeidssøker på www.nav.no - eller på nærmeste NAV-kontor ved personlig fremmøte. Arbeids- og stønads søkeren kan få hjelp til å registrere seg elektronisk ved bruk av PC på NAV-kontoret. I tillegg får han eller hun informasjon om hvordan PC kan brukes for å sende meldekort elektronisk, søke på stillinger og legge inn CVen (som er obligatorisk for å ha rett til dagpenger).

Man kan få dagpenger tidligst fra og med den dagen man søker (datoen man registrerte seg som arbeidssøker, blir som hovedregel regnet som datoen for kravet). De fleste søknader behandles innen tre uker.

Dagpenger og forholdet til soning av straff

Det er vilkår for rett til dagpenger at man er reell arbeidssøker, noe som innebærer at man må være arbeidsfør, disponibel for arbeidsmarkedet og mobil til å ta arbeid andre steder i Norge. Soningsformer som innebærer at man ikke oppfyller disse vilkårene, medfører at man ikke har rett på dagpenger (som for eksempel soning i fengsel, institusjon eller sykehus uten frigang).

Hvis soningsformen (for eksempel i friomsorgen) tillater at man er reell arbeidssøker med mulighet til å ta arbeid hvor som helst i Norge, vil man kunne ha rett på dagpenger hvis de øvrige vilkårene er oppfylt.

Samfunnsstraff og dagpenger

Om samfunnsstraff er forenlig med rett til dagpenger, må vurderes individuelt i hvert enkelt tilfelle. Viser det seg at samfunnsstraffen på noen måter er til hinder for stønadmottakerens disponibilitet og mobilitet på arbeidsmarkedet, vil vedkommende ikke kunne anses som reell arbeidssøker, og retten til dagpenger bortfaller.

Stønader ved tiltak (individstønad)

Formålet med stønader ved tiltak (også kalt individstønad) er todelt, de skal

- sikre tiltaksdeltakere stønad til livsopphold (basisytelse)
- dekke bestemte utgifter i forbindelse med gjennomføring av tiltaket (tilleggsstønader)

Denne stønadsordningen kan bare gis når brukeren er deltaker på ett av følgende arbeidsrettede tiltak:

- Avklaring
- Arbeidsrettet rehabilitering
- Arbeidspraksis
- Oppfølging
- Arbeid med bistand
- Opplæring
- Godkjente, felles nordiske arbeidsmarkedstiltak i de øvrige nordiske land

Unntak:

Arbeidssøkere som deltar i tiltakene

- lønnstilskudd
- varig tilrettelagt arbeid (VTA)
- kvalifisering i arbeidsmarkedsbedrift
- tilrettelagt arbeid i arbeidsmarkedsbedrift
- bedriftsintern opplæring (BIO)

er ikke omfattet av rett til stønader ved tiltak. Disse får som regel ordinær lønn der de er ansatt.

Beregning og utbetaling stønader ved tiltak

Tiltaksdeltakere får stønad til livsopphold gjennom en basisytelse. Den utbetales etter faste satser som fastsettes hvert år gjennom statsbudsjettet. Tiltaksdeltakere over 19 år får basisytelse etter høy sats, tiltaksdeltakere under 19 år etter lav sats. Basisytelse gis per dag, og beregnes på bakgrunn av meldekortet og eventuelt fravær meldt til NAV på andre måter. Retten til basisytelse faller bort hvis tiltaksdeltakeren får annen stønad til livsopphold.

Barnetillegg regnes også som stønad til livsopphold. Barnetillegg gis for hvert barn under 16 år når tiltaksdeltakeren forsørger barnet, uavhengig av om barnet bor hos tiltaksdeltakeren eller ikke. Retten til barnetillegg faller bort hvis stønadsmotakeren får barnetillegg til annen folketrygdytelse.

Man kan få tillegg til dekning av følgende utgifter i forbindelse med gjennomføring av tiltak:

- Tilsynstillegg
- Borteboertillegg
- Reisetillegg
- Skolemateriell og lignende
- Nødvendige legeutgifter i forbindelse med tiltaket

Tilskudd til skolepenger, semesteravgift og eksamensgebyr utbetales som hovedregel direkte til undervisningsstedet (tiltaksarrangør).

Meldeplikt

Tiltaksdeltakere som gjør krav på stønader ved tiltak (både basisytelse og tilleggsstønader) har også meldeplikt og må sende meldekort til NAV hver 14. dag.

Lengden på stønadsperioden

Tiltaksdeltakeren kan motta stønader så lenge tiltaket eller utdanningen varer, såfremt de øvrige vilkårene for rett til stønader ved tiltak er oppfylt.

Søknadsprosessen

Når man starter på et tiltak, skal man fylle ut kravskjema om stønader ved tiltak (NAV 76-13.45). Dette finnes på www.nav.no.

Stønader ved tiltak og forholdet til soning av straff

Det er et vilkår at man faktisk deltar i et arbeidsrettet tiltak. Hvis soningen medfører at man ikke kan være i tiltak, så har man heller ikke rett på stønader ved tiltak. Hvis man oppholder seg i institusjon med fri kost og losji har man ikke rett på basisytelsen (til livsopphold), men kan ha rett på tilleggsytelsene som dekker konkrete utgifter. Tiltaksdeltakere som soner i overgangsbolig har normalt ikke fri kost og losji, og vil derfor kunne ha rett til både basisytelse og tilleggsstønader.

Sykepenger

Hensikten med sykepenger er at de skal gi kompensasjon for bortfall av arbeidsinntekt for yrkesaktive medlemmer som er arbeidsufør på grunn av sykdom eller skade.

Hovedvilkårene for rett til sykepenger er at

- man må være arbeidsufør på grunn av en funksjonsnedsettelse som klart skyldes egen sykdom eller skade
- man må ha vært i jobb i minst fire uker
- man må ha tap av pensjonsgivende inntekt på grunn av arbeidsuførheten. Det er et vilkår at inntektsgrunnlaget for sykepenger utgjør minst femti prosent av grunnbeløpet (1/2 G). Denne inntektsgrensen gjelder ikke for sykepenger i arbeidsgiverperioden.
- man kan dokumentere arbeidsuførheten med egenmelding eller erklæring fra lege. Ved sykdom eller skade som har direkte sammenheng med muskel- og skjelettsystemet kan også kiropraktor eller manuellterapeut dokumentere arbeidsuførhet inntil tolv uker.

Egenmelding

Med egenmelding menes det at arbeidstakeren melder fra til arbeidsgiveren om arbeidsuførhet på grunn av sykdom eller skade uten å legge frem legeerklæring. Man kan bare bruke egenmelding i arbeidsgiverperioden, det vil si de første seksten kalenderdagene av et sykefravær. For å få rett til å bruke egenmelding må man ha arbeidet hos arbeidsgiveren i minst to måneder. Ved fravær utover tre kalenderdager kan arbeidsgiveren kreve sykmelding. Det samme gjelder hvis man har brukt egenmelding fire ganger i løpet av en 12-måneders periode.

I inkluderende arbeidslivsvirksomheter³ kan man bruke egenmelding i opptil åtte kalenderdager, og til sammen 24 dager i løpet av en 12-måneders periode.

Sykmelding

Er man syk utover egenmeldingsdagene, må man kontakte lege (eventuelt kiropraktor eller manuellterapeut). Legen vil vurdere om man er arbeidsufør på grunn av en funksjonsnedsettelse som klart skyldes sykdom eller skade, både ved første gangs og senere sykmeldinger. Hvis legen mener at sykmelding er nødvendig, skal man vurdere gradert sykmelding før en 100 prosent sykmelding.

Utbetaling av sykepenger

Som arbeidstaker har man rett til sykepenger fra første sykefraværsdag. Arbeidsgiver betaler sykepenger for de første 16 kalenderdagene av sykefraværet (arbeidsgiverperioden). Fra og med 17. sykedag er det NAV som betaler sykepengene. Utbetaling skjer direkte til den sykmeldte eller arbeidsgiver kan fortsette lønnsutbetalingen og kreve refusjon i sykepenger fra NAV.

Selvstendige næringsdrivende og frilansere har rett til sykepenger fra 17. dag etter at arbeidsuførheten oppstod.

Aktivitetskrav

For å få rett til sykepenger skal man så tidlig som mulig forsøke seg i arbeidsrelatert aktivitet. Den sykmeldte og hans eller hennes arbeidsgiver skal innen fire uker lage en oppfølgingsplan for hvordan den sykmeldte kan komme raskest mulig tilbake til arbeid. Hvis man ikke er i arbeidsrelatert aktivitet (for eksempel delvis i arbeid) innen åtte uker, kreves det at sykmeldende behandler dokumenterer at det er tungtveiende medisinske grunner som hindrer aktivitet. Hvis man ikke følger avtalt aktivitet og det ikke er tungtveiende medisinske grunner til at man ikke er i aktivitet, kan man miste sykepengene inntil man igjen er i aktivitet. For sykmeldte uten ansettelsesforhold er det NAV som skal utarbeide plan for oppfølging sammen med den sykmeldte.

³I oktober 2001 ble det undertegnet en avtale mellom myndighetene og partene i arbeidslivet, og denne avtalen skulle bidra til et arbeidsliv med plass til alle som kan og vil jobbe. Virksomheter som inngår en avtale med NAV blir en inkluderende arbeidslivsbedrift (IA-bedrift) med tilgang til spesielle tjenester og virkemidler. Bedriftene forplikter til seg til å jobbe for å nå målet om et inkluderende arbeidsliv. Den avtalen som gjelder nå er nr. tre og ble signert i februar 2010 og gjelder ut 2013.

Ved kortvarig sykmelding vurderes arbeidsuførheten opp mot det yrket den sykmeldte har. Ved langvarig sykmelding vurderes det også om man er arbeidsufør i forhold til ethvert høvelig arbeid (et eksempel er en baker som har melallergi, men som kan ta annen type jobb. Han er ikke arbeidsufør til ethvert arbeid). NAV har en rekke tiltak som sykmeldte kan benytte seg av.

Hvor lenge kan man ha rett til sykepenger?

Når man har vært sykmeldt i ett år, opphører retten til sykepenger. Tidsbegrensingen er den samme selv om man har vært delvis sykmeldt i hele perioden. For igjen å få rett til sykepenger fra NAV etter å ha vært sykmeldt ett år, må man ha vært helt arbeidsfør i 26 uker.

Søknadsprosessen

Legen sender del A av blanketten ”Vurdering av arbeidsmulighet /sykmelding” direkte til NAV-kontoret. Den sykmeldte sender kopi av attesten (del C) til arbeidsgiver. På blankettens siste side (del D) er det et egenerklæringsskjema som må fylles ut. De første seksten dagene (arbeidsgiverperioden) er det arbeidsgiveren som skal ha skjemaet. Det samme gjelder hvis arbeidsgiveren betaler lønn utover arbeidsgiverperioden. Om det er NAV som skal utbetale sykepenger direkte til den sykmeldte, eller om man ikke har arbeidsgiver, skal man sende skjemaet direkte til den sykmeldtes lokale NAV-kontor. NAV kan be om tilleggsopplysninger for å få dokumentert inntektsgrunnlaget, for eksempel ligningsattest eller lønns slipper.

Sykepenger og soning av straff

Man har ikke rett på sykepenger om man sitter i varetekt, gjennomfører fengselsstraff eller forvaring. Bestemmelsen tar sikte på situasjoner der brukeren oppholder seg i fengsel eller annen institusjon. Man kan likevel få sykepenger om man jobber for en arbeidsgiver utenfor anstalten i medhold av straffegjennomføringsloven § 20.

Hvis man er arbeidsufør ved løslatelsen, skal opptjeningstiden umiddelbart før innsettelsen (når

det gjelder krav om å ha vært i arbeid de siste fire ukene) regnes med ved beregning av opptjeningstiden etter løslatelsen. Arbeids- og inntektsforholdene på innsettelsestidspunktet skal legges til grunn, med mindre vedkommende under fengselsoppholdet har hatt arbeids- og inntektsforhold som gir bedre resultat.

Arbeidsavklaringspenger

Arbeidsavklaringspenger skal sikre inntekt i perioder bruker på grunn av sykdom eller skade har behov for bistand fra NAV for å komme i arbeid. Det er et vilkår at bruker har fått arbeidsevnen nedsatt med minst halvparten på grunn av sykdom eller skade. Bruker må være mellom 18 og 67 år, og bo og oppholde seg i Norge.

Man kan få arbeidsavklaringspenger mens man er

- under aktiv behandling
- under gjennomføring av arbeidsrettede tiltak
- under arbeidsutprøving (opptrapping etter sykdom)
- under oppfølging fra NAV etter at behandling og tiltak er forsøkt

Man kan også få arbeidsavklaringspenger i ulike ventetidsperioder, under arbeidssøking og hvis man som student må avbryte studiene.

Arbeidsavklaringspengene utgjør 66 prosent av tidligere inntekt. Årlig minsteytelse er på to ganger grunnbeløpet. Hvis man får nedsatt arbeidsevnen før fylte 26 år på grunn av en alvorlig og varig sykdom eller skade som er klart dokumentert, er årlig minsteytelse tilsvarende 2,44 ganger grunnbeløpet. For hvert barn man forsørger kan man få et barne tillegg på 27 kroner per barn fem dager i uken.

Stønad utregnes per dag og gis for fem dager per uke. For å få utbetalt arbeidsavklaringspenger må brukeren sende meldekort hver 14. dag.

Hvis brukeren utfører inntektsgivende arbeid, skal arbeidsavklaringspengene i utgangspunktet reduseres ut fra antall timer i arbeid.

Hvor lenge man kan få arbeidsavklaringspenger vil avhenge av brukerens behov for å være i arbeidsrettet aktivitet, under aktiv behandling eller oppfølging fra NAV. Som hovedregel kan brukeren ikke få arbeidsavklaringspenger i mer enn fire år. I særlige tilfeller kan stønadperioden forlenges utover fire år.

Gjennomfører brukeren arbeidsrettede tiltak eller utredning, kan han eller hun også få tilleggsstønader til dekning av

- bøker og undervisningsmateriell
- daglige reiser til utredning eller tiltak
- utgifter til hjemreiser
- flytteutgifter
- barnetilsyn i forbindelse med utredning eller tiltak
- ekstra utgifter til bolig i forbindelse med utredning eller tiltak

Søknadsprosessen

Før man søker, må brukeren registrere seg som bruker på nav.no – eller ved sitt lokale NAV-kontor. Der vil brukeren også kunne få hjelp til å registrere seg elektronisk ved bruk av PC, og informasjon om bruk av PC for å sende meldekort elektronisk, legge inn CV og annet. Søknadsskjema (NAV 11-13.05) finnes på www.nav.no. Man kan tidligst få arbeidsavklaringspenger fra og med den dagen man søker.

Arbeidsavklaringspenger og soning av straff

Retten til arbeidsavklaringspenger faller som hovedregel bort når en person sitter i varetekt eller soner fengselsstraff og forvaring.

Ved følgende typer straffegjennomføring har ikke personen rett på AAP:

- Straff i fengsel med høyt og lavere sikkerhetsnivå
- Overgangsbolig
- Heldøgnsopphold i institusjon

I visse tilfeller kan man likevel få AAP, selv om man gjennomfører straff:

- Frigang til arbeid for en arbeidsgiver utenfor fengsel
- Gjennomføring av samfunnsstraff
- Hjemmesoning
- Betinget dom
- Prøveløslatelse

Forutsetningen er at de øvrige vilkårene for å motta AAP er oppfylt, for eksempel at soningen ikke er til hinder for avtalt aktivitet.

Uførepensjon

Uførepensjon skal sikre inntekt for personer som får sin inntekts- eller arbeidsevne varig nedsatt på grunn av sykdom, skade eller lyte.

Hovedvilkårene for å ha rett til uførepensjon:

- Man må som hovedregel ha vært bosatt i Norge (medlem i folketrygden) de siste tre årene frem til uføretidspunktet.
- Man må være mellom 18 og 67 år
- Man må ha gjennomgått hensiktsmessig medisinsk behandling og arbeidsrettede tiltak for å bedre inntektsevnen. Arbeidsrettede tiltak skal være forsøkt med mindre det er åpenbare grunner til at det ikke er hensiktsmessig. Hva som er hensiktsmessig vil avhenge av en helhetsvurdering der alder, utdanning, yrkeserfaring og helsetilstand vil inngå.
- Man må ha en varig sykdom, skade eller lyte. Det er også et krav at sykdommen, skaden eller lytet er hovedårsaken til den nedsatte inntektsevnen. Det legges til grunn et sykdomsbegrep som er vitenskapelig basert og alminnelig anerkjent i medisinsk praksis (folketrygdlovens § 12-6).
- Sykdommen må ha medført en varig funksjonsnedsettelse som utgjør hovedårsaken til den nedsatte inntektsevnen.

- Inntektsevnen må være varig nedsatt med minst 50 prosent. Ved vurderingen av hvor mye inntektsevnen er nedsatt (hvor høy uføregraden er), skal inntektsmulighetene i ethvert arbeid som man nå kan utføre sammenlignes med de inntektsmulighetene som han eller hun hadde før sykdommen, skaden eller lytet oppstod. Når inntektsmulighetene vurderes, skal det legges vekt på alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn, arbeidsmuligheter på hjemstedet og arbeidsmuligheter på andre steder der det er rimelig at man tar arbeid. Når NAV vurderer inntektsevnen tas det hensyn til all arbeidsinntekt.

For informasjon om beregning av pensjon kan man henvende seg til NAV, som kan sende en serviceberegning som vil vise antatt uførepensjon basert på inntektene.

Mottakere av uførepensjon som forsørger barn under 18 år kan få barnetillegg. Man kan også få ektefelletillegg for ektefelle, partner eller samboer man har eller har hatt felles barn med, eller som man tidligere har vært gift med, hvis hun eller han ikke har inntekt eller tjener mindre enn 1 G.

Ung ufør

Dette er en særskilt beregningsregel for personer som er blitt uføre før fylte 26 år på grunn av en alvorlig og varig, klart dokumentert sykdom, skade eller lyte (medfødt tilstand). Selv om man etter fylte 26 år har vært mer enn 50 prosent yrkesaktiv, kan man få den særskilte beregningen hvis det er klart dokumentert at vilkårene for ung ufør var oppfylt før fylte 26 år og man setter frem krav før fylte 36 år. Formålet med særreglene er at unge uføre som har redusert mulighet til selv å tjene opp rettigheter med egen inntekt, skal sikres et garantert minstegrunnlag for uførepensjon.

Varighet av ytelsen og muligheter for å komme tilbake i arbeid

Utgangspunktet er at uførepensjonen er en ytelse man får frem til man får alderspensjon, og at den ikke revurderes underveis.

Det er flere muligheter for å prøve seg i arbeid uten at man mister retten sin til uførepensjon:

- Etter at man har hatt uførepensjon i ett år, har man anledning til å tjene inntil ett grunnbeløp uten at det får betydning for pensjonen (friinntekt).
- Hvis man etter innvilget uførepensjon øker arbeidsinnsatsen, kan man få uførepensjon med en uføregrad ned til 20 prosent. Det er viktig at man gir beskjed til NAV-kontoret i forkant av inntektsøkningen. Uføregraden vil da bli redusert mot den inntekten man har, men man beholder retten sin til uførepensjonen etter den opprinnelige uføregraden i inntil fem år og mulighet for ytterligere fem år. Den som har fylt 60 år når ytelsen reduseres eller faller bort, beholder retten til uførepensjon til fylte 67 år. Det er et vilkår for fortsatt rett til uførepensjon at man melder fra om ytterligere inntektsendringer. Hvis vilkårene for slik hvilende pensjonsrett er oppfylt kan man da få tilbake sin opprinnelige uføregrad hvis man ikke klarer å være i arbeid, uten å måtte søke om uførepensjon på nytt.

Søknadsprosess

Man skal søke om uførepensjon fra folketrygden skriftlig eller muntlig til det lokale NAV-kontoret. Skjemaet (NAV 12-06.05) ligger på **www.nav.no**. Man kan få hjelp og veiledning på NAV-kontoret, eller kontakte servicetelefonen på 810 33 810. Hvis man forsørger barn under 18 år eller ektefelle finnes det eget søknadsskjema for forsørgings-tillegg (NAV 03-24.05) som du finner på **www.nav.no**.

Normert saksbehandlingstid er fire måneder.

Uførepensjon under opphold i fengsel

En person som sitter i varetekt, soner fengselsstraff eller forvaring, kan få redusert uførepensjon når oppholdet antas å ville vare mer enn ett år. Uførepensjonen vil da bli redusert fra den andre måneden etter innsettelsesmåneden. Man får ytelsen ureducert innsettelsesmåneden og måneden etter. Etter reduksjon skal uførepensjonen utgjøre 25 prosent av grunnbeløpet og 10 prosent av tilleggspensjonen, men samlet minst 45 prosent av grunnbeløpet. Det er egne regler hvis pensjonisten forsørger barn og/eller ektefelle.

Hvis pensjonisten under opphold i fengsel fortsatt har faste og nødvendige utgifter til bolig og annet, kan NAV bestemme at uførepensjonen ikke skal reduseres eller reduseres mindre.

Plikt til å sende inn meldekort

Det er meldekortplikt for flere av NAVs ytelser:

- Dagpenger
- Stønad ved tiltak
- Arbeidsavklaringspenger

Meldekortet har to funksjoner:

- Bekreftelse på at brukeren fortsatt ønsker å være registrert hos NAV som arbeidssøker og mottaker av ytelse
- Grunnlag for utregning og anvisningsbilag for den ytelsen NAV utbetaler etterskuddsvis hver 14. dag

Alle som er registrert i NAVs registre som arbeidssøker – blant annet ovennevnte grupper – skal sende meldekort. Det er fire ulike meldeformer; elektronisk som sendes via **www.nav.no**, papir som sendes til NAV Meldekortsentralen per post, automatisk (her er kortet utfylt på forhånd og det trengs ingen registrering fra brukeren eller NAV) og manuelt meldekort som registreres av veilederen på NAV-kontoret på bakgrunn av opplysninger fra brukeren.

I utgangspunktet forutsettes det at alle søkere som får dagpenger, individstønad eller arbeidsavklaringspenger også er i stand til å fylle ut og sende inn meldekort, enten på egen hånd eller med bistand (for eksempel fra NAV-kontoret). I helt spesielle tilfeller gir NAV unntak fra meldeplikten. Det er ikke nok at innsendingen av meldekort vil være tyngende for søkeren, plikten må være ”unødig tyngende”. NAV-kontoret skal når de vurderer om meldeplikten er unødig tyngende blant annet legge vekt på om brukerens sykdom, skade eller lyte er av en slik art at meldeplikten blir vesentlig vanskeligere for brukeren å oppfylle enn for øvrige mottakere av ytelsene herunder om vedkommende for eksempel må ha hjelp til å fylle ut meldekortet og ikke har tilgang til hjelp eller krav på profesjonell hjelp.

Det er særlig to hensyn som kan medføre fritak fra å sende meldekort:

- Hindre som vanskeliggjør utfylling av meldekort
- Hindre som vanskeliggjør innsending av meldekort

Konsekvenser av unnlatt melding

Hvis brukeren uten rimelig grunn unnlater å melde seg på den fastsatte datoen, mister han eller hun retten til ytelser fra og med den dagen han eller hun skulle ha meldt seg. Hvis det er rimelig grunn for å unnlate å melde seg på fastsatt dag, kan brukeren få etterbetalt ytelser som er falt bort. Sykdom eller andre uforutsette forhold kan være rimelig grunn for ikke å melde seg.

ARBEIDSRETTEDE TILTAK

Arbeidsrettede tiltak som en del av arbeids- og velferdspolitikken

Det er situasjonen på arbeidsmarkedet og politiske føringer som bestemmer utformingen, omfanget og sammensetningen av de arbeidsrettede tiltakene. Formål og målgrupper vil variere fra tiltak til tiltak.

Midler og antall tiltaksplasser for arbeidsrettede tiltak i statlig regi fastsettes i de årlige statsbudsjettene, og vil variere i forhold til situasjonen på arbeidsmarkedet og konjunkturer. Antall tiltaksplasser og midler til gjennomføring av tiltaksplassene blir deretter fordelt fra Arbeids- og velferdsdirektoratet til landets fylker. NAV fylke har ansvaret for gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken. Sammensetning og innretning av tiltakene bygger på vurderinger av brukernes og arbeidsmarkedets behov i det aktuelle fylket, og hvilke brukergrupper som er prioritert for tiltak. Siden det er hvert enkelt fylke som selv avgjør hvordan de skal fordele antall plasser og midler de har fått fordelt, vil hvilke tilbud som finnes lokalt variere.

Tiltaksarrangører

Tiltaksarrangører er virksomheter og organisasjoner som gjennomfører arbeidsrettede tiltak i samarbeid med NAV eller på oppdrag fra NAV. Det kan være ordinære arbeidsgivere eller virksomheter i skjermet sektor, utdanningsinstitusjoner eller virksomheter som har fått kontrakt om å levere spesifiserte tjenester til NAV.

Personer med nedsatt arbeidsevne kan innvilges tiltak innenfor det som kalles skjermet sektor. Skjermet sektor er virksomheter med produksjon av varer og/eller tjenester, som er etablert med sikte på å tilby avklaring, arbeidstrening eller kvalifisering av personer med nedsatt arbeidsevne. Tiltakene arrangeres av attføringsbedrifter og vekstbedrifter.

Oversikt over ulike tiltak

Det er først og fremst tiltak og virkemidler som kan benyttes for å gi personer innpass i arbeidslivet som er mest relevant for innsatte som har behov for innsats fra NAV. Det finnes en rekke tiltak. Noen er tilgjengelige for alle arbeidssøkere, mens andre er forbeholdt arbeidssøkere med nedsatt arbeidsevne.

Blant de mest brukte tiltakene er arbeidspraksis og opplæring.

Arbeidspraksis i ordinær virksomhet er et arbeidsrettet tiltak for arbeidssøkere som trenger å prøve ut mulighetene sine på arbeidsmarkedet, få arbeidserfaring og dermed bedre muligheten til å komme i arbeid.

Personer som har vanskeligheter med å komme inn på arbeidsmarkedet og personer som har fått arbeidsevnen sin nedsatt kan få tilbud om arbeidspraksis i ordinære virksomheter.

Ved arbeidspraksis er personen ikke ordinært ansatt i virksomheten, men får en livsoppholdsyttelse fra NAV, eventuelt individstønad (se eget kapittel ovenfor om stønader ved tiltak). Arbeidsgiver eller tiltaksarrangør får et tilskudd per måned fra NAV.

NAV kan tilby opplæring både for ordinære arbeidssøkere og for personer som har fått arbeidsevnen sin nedsatt. Hensikten med tiltaket er at deltakerne skal kvalifiseres for ledige jobber. Opplæring foregår enten i form av et arbeidsmarkedskurs (AMO-kurs) eller innenfor det ordinære utdanningssystemet.

Arbeidsmarkedskurs er ofte korte yrkesrettede kurs, og er åpne for både ordinære arbeidssøkere og personer som har fått arbeidsevnen sin nedsatt. Sammensetning av arbeidsmarkedskurs varierer ut fra behov i arbeidsmarkedet. Man kan få opplysninger om aktuelle arbeidsmarkedskurs i egen region ved å henvende seg til NAV-kontoret.

Utdanning innenfor det ordinære utdanningssystemet er forbeholdt personer som har fått arbeidsevnen sin nedsatt.

Det finnes også en rekke andre tiltak som oppfølgingstiltak, avklaringstiltak, lønnstilskudd, arbeidsrettet rehabilitering, varig tilrettelagt arbeid med mer.

Vi anbefaler å gå inn på NAVs nettside, **www.nav.no**, under Arbeid og Arbeidssøker for å få mer informasjon om NAV og arbeidsrettede tiltak. Der ligger det også lenker til forskrift og regelverk.

Man kan også kontakte NAV-kontoret for mer informasjon om arbeidsrettede tiltak og eventuelt aktuelle AMO-kurs i eget distrikt.

Deltakelse i tiltak

NAVs tilbud om arbeidsrettede tiltak er fleksibelt og kan tilpasses den enkeltes behov for kvalifisering og arbeidstrening. NAV baserer tilbudet om arbeidsrettede tiltak på individuelle vurderinger, kombinasjoner av forskjellige tiltak og helhetstenkning.

Tiltakene skal bidra til å

- styrke kompetansen og evnen til arbeid
- øke muligheten for vanlig arbeid
- skaffe til veie kvalifisert arbeidskraft
- forebygge og dempe skadevirkningene av arbeidsledighet
- hindre at arbeidstakere faller ut av arbeidslivet

For å kunne ha mulighet til å delta på tiltak må man være registrert som arbeidssøker hos NAV.

Å delta i arbeidsrettede tiltak skal vurderes å være nødvendig og hensiktsmessig for at deltakeren skal skaffe seg eller beholde inntektsgivende arbeid. Arbeids- og velferdsetaten kan kreve at brukeren skal gjennomføre en behovs- eller arbeidsevnevurdering. NAV skal i samarbeid med brukeren velge hvordan tiltaket skal utformes og hvor lenge det skal vare.

Det er ikke en lovfestet rett til tiltak, om man får dette vil blant annet avhenge av om NAV og den aktuelle arbeidssøkeren i fellesskap kommer frem til at deltakelse på tiltak er nødvendig og nyttig for å øke arbeidssøkerens muligheter til å komme i arbeid.

NAVs virkemidler og tiltak for å fremme arbeid og aktivitet kan deles i to formål: Å beholde personer i arbeid og å gi arbeidssøkere innpass i arbeidslivet. Mange av virkemidlene og tiltakene kan brukes til begge deler.

Deltakelse på tiltak kan foregå både i og utenfor fengsel. Noen fylker har egne AMO-kurs i fengsel i samarbeid med kriminalomsorgen. For å kunne delta på tiltak utenfor institusjon, må den innsatte ha blitt innvilget frigang.

FUNKSJONSHEMMEDE I FENGSEL

Innsatte med funksjonsnedsettelse utgjør en særlig marginalisert gruppe i norske fengsler. Gruppen er liten, og en utført studie viste at kunnskapen om og tilrettelegging for funksjonshemmede er usystematisk og tilfeldig⁴.

Formidlingssystemet for hjelpemidler

Helsetjenesten i den kommunen fengselet befinner seg i har ansvaret for primærhelsetjenester til innsatte. Dette omfatter også basisansvaret for formidling av hjelpemidler.

Kommunens formidlingsansvar er uavhengig av om personens funksjonsnedsettelse er av midlertidig eller varig karakter. Kommunenes ansvar omfatter derfor formidling av hjelpemidler ved varig behov (over to år) som er finansiert over folketrygden og hjelpemidler ved midlertidig behov (under to år) som kan lånes ut fra kommunen. Når fengselet trenger bistand til utredning av en persons tilretteleggingsbehov skal det kontakte helsetjenesten i fengselskommunen. De vil kunne

utrede den innsattes hjelpemiddelbehov, finne frem til hvilke hjelpemidler som er nødvendige, bistå med eventuelle søknader og opplæring i bruk av hjelpemidlene.

NAV Hjelpemiddelsentraler har et overordnet og koordinerende ansvar for hjelpemidler i sitt fylke. Hjelpemiddelsentralene er et ressurs- og kompetansesenter både for brukere og det øvrige fagapparatet i formidlingssystemet.

Fengselet kan også kontakte hjelpemiddelsentralen for å få råd når det gjelder en mer helhetlig vurdering av tilretteleggingsmuligheter, hvilke tiltak fengselet har ansvar for og hvilke typer hjelpemidler som eventuelt kan finansieres over folketrygden og lånes av innsatte via hjelpemiddelsentralen under fengselsoppholdet.

Regelverk

Ved tilrettelegging for innsatte med en varig funksjonsnedsettelse (og som er medlemmer i folketrygden) er det et delt finansieringsansvar mellom fengselet og folketrygden (NAV Hjelpemiddelsentral).

Fengselet vil som hovedregel ha ansvaret for tilrettelegging av det fysiske miljøet og hjelpemidler til bruk i fengselet. Det gjelder for eksempel tilrettelegging i cellen med brannvarsling (for hørselshemmede), callinganlegg, regulerbar seng, tilgjengelighet til bad/toalett med nødvendige hjelpemidler, alternativ telefonløsning og lydanlegg i fellesarealer. Fengselet har ansvar for generell fremkommelighet til fellesarealer for de innsatte, for eksempel kan det være aktuelt med trappeheis for å løse forflytningsproblemer mellom etasjer i fengselet.

Folketrygden har finansieringsansvar for hjelpemidler som er individuelt tilpasset, slik som:

- individuelt tilpasset rullestol
- ganghjelpemidler og rullator til personlig bruk
- kommunikasjonshjelpemidler til personlig bruk
- personlig syns- eller hørselshjelpemidler

Brukeren kan ta med nødvendige hjelpemidler fra sitt eget hjem eller de kan formidles under fengselsoppholdet. Hjelpemidler fra folketrygden lånes ut til den enkelte bruker (ikke fengslet) og skal returneres til hjelpemiddelsentralen når behovet opphører. Bruker kan eventuelt ta hjelpemidlet med hjem hvis han/hun har et fortsatt behov for utstyret etter fengselsoppholdet.

Folketrygdens ansvar gjelder bare innsatte som er medlemmer av folketrygden. Som hovedregel forutsetter medlemskap at den innsatte kan regnes som bosatt i Norge, det vil si har lovlig opphold i Norge som har vart eller er ment å vare minst 12 måneder. Personer som ikke oppfyller medlemskapsvilkårene i folketrygden har fortsatt rett til midlertidig utlån av hjelpemidler fra kommunen.

Tegnspråktolkning

Fengselet bestiller tolkehjelp til døve og tolkledsagerhjelp til døvblinde på NAV Hjelpemiddelsentral i det fylket som fengselet er lokalisert. Det anbefales å bestille tolk i god tid.

Fengselet må betale for den tolkehjelpen som benyttes i regi av fengselet. For mer informasjon om bestilling og betaling av tolkehjelp, se www.nav.no.

Høreapparater

Formidling av høreapparater er de regionale helseforetakenes ansvar gjennom hørselssentralene og avtalespesialistene (legespesialister innen øre-nese-halsmedisin med avtale om formidling av høreapparat). Hørselssentralene og avtalespesialistene kan utrede hørselstapet, tilpasse og bistå med søknad om høreapparat. Hørselssentralene og avtalespesialistene har også ansvaret for informasjon og opplæring i bruk av høreapparatene.

Det er NAV (folketrygden) som finansierer høreapparater. Folketrygdens ansvar for finansiering av høreapparater gjelder bare innsatte som er medlemmer av folketrygden.

⁴ Straffet og isolert. Innsatte med funksjonsnedsettelser i norske fengsler. Hilde Haualand. FAFO-rapport 2011:01.

Utgitt av:
Arbeids- og velferdsdirektoratet
Postboks 5
St. Olavs plass
0130 OSLO

